

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

רמ"ש 21-02-55987 מ.ש. ואח' נ' ו.ס

25 מרץ 2021

לפני כב' השופט שאול שוחט, סגן נשיא

מבקשים

1. מ.ש.

2. א.ש.

ע"י ב"כ עו"ד דוד שרם

נגד

משיבים

ו.ס

ע"י ב"כ עו"ד י.תובל ו/או י.קול ו/או א.חייק

פסק דין

בקשת רשות ערעור על החלטת בית המשפט לענייני משפחה במחוז תל-אביב (כב' השופטת מ.דהן סגנית הנשיא, בת"ע 31209-12-19), מיום 28.1.21, במסגרתה דחה ביהמ"ש קמא את בקשת המבקשים להורות למומחה מטעם בית המשפט להתעלם ממסמכים מטעם הביטוח הלאומי שהומצאו לו ע"י המשיבה ולחילופין להחליף את המומחה במומחה אחר בשל חשיפתו למסמכים אלה.

העובדות הצריכות לעניין

בין הצדדים מתנהלים הליכים שנוגעים להיקף עיזבונה של גב' צ.ש. ז"ל (להלן: המנוחה), כמו גם קיום צוואה שהותירה אחריה (צוואה שהוגשה לקיום ע"י המבקשים והמשיבה מתנגדת לה).

ביום 14.6.20, במסגרת קדם משפט שקיים ביהמ"ש קמא בתביעות שלפניו, הורה על מינויו של פרופ' שמואל פניג כמומחה מטעם ביהמ"ש לבחון את כשירותה של המנוחה לערוך צוואה ביום 19.6.15 ולערוך הסכם מתנה ביום 14.8.15. באותו הדיון עתרה ב"כ המשיבה לפני ביהמ"ש קמא על מנת שיתיר להעביר למומחה שמינה בין השאר גם חוות דעת פרטית מיום 5.8.15, מטעם ד"ר אלכסנדר סולה (להלן: "ד"ר סולה") שבדק את המנוחה בחייה (עמ' 52 ש' 34-35 לפרוט').

ביהמ"ש קמא דחה את בקשתה ופירט את מהות המסמכים שיובאו לפני המומחה שמינה:

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

רמ"ש 21-02-55987 מ.ש. ואח' נ' ו.ס

25 מרץ 2021

1
2 "לעניין הצגת חוות דעת למומחה – המומחה צריך לבחון תחילה את החומר הרפואי הגולמי מכל
3 הגורמים הרפואיים אצלם טופלה המנוחה. לאחר אלו, ולאחר שתינתן חוות דעת, ניתן יהא
4 להפנות שאלות הבהרה למומחה לעמת אותו ככל שנדרש עם חוות דעת אשר יש בידי מי
5 מהצדדים. אין להציג למומחה חוות דעת טרם עריכת חוות דעתו אשר תסתמך כאמור על החומר
6 הגולמי לבדו.
7 ב"כ הצדדים לא יעבירו למומחה מכתבים אשר בהם יציינו מסקנות קודמות של מומחים. כמו
8 כן כל פניה למומחה תיעשה בכתב עם העתק לצד שכנגד. "
9
10
11 בהמשך, הורה ביהמ"ש קמא על איסוף החומר הרפואי הנוגע למנוחה משורה של גופים, וביניהם
12 המוסד לביטוח לאומי.
13
14 ביום 20.10.20, במסגרת "הודעה ובקשה" אותה הגישה המשיבה, עדכנה האחרונה את ביהמ"ש קמא
15 כי מלוא החומר הרפואי עליו הורה ביהמ"ש קמא ביום 14.6.20 נאסף וכי היא העבירה אותו במקביל
16 להודעה זו גם לב"כ המבקשים ולמומחה. המשיבה ביקשה מביהמ"ש קמא להתיר לה להעביר את
17 החומר ששימש את ד"ר סולה לצורך עריכת חוות דעתו – מבחן ציור שעון ואבחון מנטלי כמו גם
18 תשובותיה באבחון שנעשה לה ע"י ד"ר אלכסנדר סולה. המשיבה הסבירה כי יש לראות חומר זה
19 כ"חומר גלם" ולכן העברתו אינה אסורה.
20
21 המבקשים התנגדו לבקשה וביום 9.11.20 דחה ביהמ"ש קמא את בקשת המשיבה תוך הפנייה
22 להחלטתו מיום 14.6.20 וקביעה, כי "האבחון שנעשה ע"י ד"ר סולה אלכסנדר איננו בבחינת חומר
23 רפואי גולמי אלא מהווה חוות דעת מטעמו הכוללת מסקנות ומשכך אין להעבירו לידי המומחה בשלב
24 זה".
25
26 ביום 6.1.21 הגישו המבקשים לבית המשפט קמא "בקשה דחופה למתן הוראות למומחה להתעלם
27 ממסמכים פסולים בתכלית שהועברו על ידי הנתבעת למומחה או לחילופין, ביטול מינוי המומחה
28 עקב העברת מסמכים אלה" (בקשה מס' 11 בנט). בבקשה טענו המבקשים כי בין המסמכים שהומצאו
29 למומחה ושמקורם במוסד לביטוח לאומי – הערכת תלות שנערכה למנוחה ביום 21.10.15. מסמך זה,
30 כך נטען על-ידי המבקשים, נסמך על דברי המשיבה שמסרה את המידע (כצד מעוניין); על חו"ד ד"ר

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

רמ"ש 21-02-55987 מ.ש. ואח' נ' ו.ס

25 מרץ 2021

1 סולה שביהמ"ש קמא כבר אסר להגישה למומחה; על בקשה למינוי אפוטרופוס למנוחה שנשמכה על
2 אותה חוות דעת של ד"ר סולה; ועל דברי עובדת של המשיבה. המבקשים טענו כי בנסיבות אלו
3 "הגנבת" המסמך לעיני המומחה מהווה שימוש לרעה בהליכי בית המשפט וכי קיימת סכמה ממשית
4 שחוות דעתו תהיה מוטת.

5
6 המשיבה, בתשובתה לבקשה, הדגישה כי חוות דעת ד"ר סולה כמו גם יתר המסמכים שצוינו על-ידי
7 המבקשים אמנם עמדו לעיני הגורם המקצועי (האח הרפואי) שערך את אותה הערכת תלות מטעם
8 המל"ל, אך הם לא נמסרו למומחה ביהמ"ש וכי יש בהערכת התלות התרשמות בלתי אמצעית של
9 המערך (עורך המסמך) מהמנוחה.

10
11 ביום 28.1.21 דחה ביהמ"ש קמא את בקשת המבקשים בנימוק כדלקמן:

12
13 "בדיון שהתקיים במעמד הצדדים ביום 14.6.20 הוריתי על איסוף החומר הרפואי הנוגעים למנוחה
14 לרבות, למוסד הביטוח לאומי – הרצליה. לפיכך, העברה למומחה של כל החומר שהתקבל מהמוסד
15 לביטוח לאומי, אשר כולל למעשה גם בדיקות בזמן אמת, הינה רלוונטית ולגטימית ואין בה כל פסול.
16 יודע לצדדים".

17
18 על החלטה זו מלינים המבקשים במסגרת בקשת רשות הערעור שלפניי.

19
20 בבקשת רשות הערעור מפנים המבקשים לחלקים מתוך הערכת התלות מיום 21.10.15 שבהם נסמך
21 המערך מטעם הביטוח לאומי על אותה חוות דעת מטעם ד"ר סולה, ואף ציטט ממנה. לטענת
22 המבקשים "מסמכי הביטוח הלאומי נכתבו ונערכו, והתבססו על חוות דעתו של ד"ר סולה, על
23 הבקשה למינוי אפוטרופוס ועל דברי המשיבה. על כן, מסמכי הביטוח הלאומי אינם אלא תוצר
24 מטעם המשיבה המהווה ברובו חזקה על דברים שנאמרו על ידי אחרים ובכלל זה חוות דעת של
25 אחרים שאינם בגדר מסמך רפואי גולמי בגין טיפול שניתן למנוחה."

26
27 התבקשה תשובה לבר"ע. המשיבה מדגישה בתשובתה, כי לא הועברה למומחה מטעם ביהמ"ש קמא
28 חוות הדעת של ד"ר סולה ולא הועברה אליו הבקשה למינוי אפוטרופוס (הגם שחומרים אלו היו לפני
29 העורך של הערכת התלות מטעם הביטוח הלאומי). לטענת המשיבה, משהורה ביהמ"ש קמא
30 בהחלטתו מיום 14.6.20 על איסוף המסמכים הרפואיים, לרבות מהמוסד לביטוח הלאומי,

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

רמ"ש 21-02-55987 מ.ש. ואח' נ' ו.ס

25 מרץ 2021

והמבקשים לא ערערו עליה, אין להם על מה להלין. לגישתה, החלטת ביהמ"ש קמא נושא הבר"ע אך מיישמת את ההחלטה מיום 14.6.20. עוד טוענת המשיבה כי המבקשים השתהו בהגשת בקשתם לפני ביהמ"ש קמא, שכן זו הוגשה ביום 6.1.21 ואלו המסמכים הומצאו להם ולמומחה כחודשיים וחצי קודם לכן. עוד נטען כי הערכת התלות לא מבוססת רק על דברי אחרים ועל חוות דעתו של ד"ר סולה אלא גם על בדיקות והתרשמות בלתי אמצעית של מעריך התלות מטעם הביטוח הלאומי. העובדה שבהערכת התלות קיים רישום של מידע שנמסר ע"י אחרים, לא משנה את התרשמותו הבלתי אמצעית של האח הבודק ואת הרישום של בדיקותיו העצמאיות.

דיון והכרעה

להסדר המיוחד למינוי מומחים בבית המשפט לענייני משפחה, כמו גם לחומרי הגלם שיומצאו לאותם מומחים שמינה ביהמ"ש לענייני משפחה, התייחס בית המשפט העליון (כב' השופט רובינשטיין) בבע"מ 8412/14 פלוני נ' פלונית, מיום 18.1.15 (פורסם בנבו) וציין את הדברים הבאים:

"באשר לאפשרות להגיש למומחה שמונה מטעם בית המשפט חוות דעת מוגמרות קיימות, ככל שהמדובר בתביעות "רגילות" בבתי משפט אזרחיים נקבע בתקנות, כי חובה על מומחה שמונה על-ידי בית המשפט לשמוע את דעתו של רופא או מומחה רפואי אחר, אם בעל דין ביקש זאת ממנו, וכן לעיין ברשומות הרפואיות, אם הוגשו לו כאלה מטעם בעלי הדין ("מומחה רפואי שמינהו בית המשפט או הרשם רשאי לדרוש מבעל דין שיעמיד לבדיקה מי שטעון בדיקה לביסוס כתבי טענותיו; הוא רשאי לדרוש מבעל דין לאפשר לו לשמוע דעתו של רופא או מומחה רפואי שנתן חוות דעת מטעם בעל דין ולקבל מכל אדם או מוסד, לעיון ולהעתקה, את הרשומות הרפואיות הנוגעות למי שטעון בדיקה כאמור, והוא חייב לערוך בדיקה ולשמוע דעתו של רופא או מומחה רפואי כאמור, אם ביקש כך בעל דין, וכן לעיין ברשומות כאמור, אם הוגשו לו מטעם בעל דין" - תקנה 132 לתקנות סדר הדין האזרחי). שונים הדברים בבית המשפט לענייני משפחה. כאן קובעות התקנות, כי אם "הורה בית המשפט על מינוי מומחה מטעמו, רשאי בעל דין להביא בפניו מסמכים הנוגעים לעניין תוך שבעה ימים מיום מינויו" (תקנה 258 יב(ב) לתקנות סדר הדין האזרחי); להלן נקבעה (תקנה 258 יב(ד)) האפשרות לשאלות הבהרה, וברשות בית המשפט – לחקירת המומחה. ואולם, הדעת נותנת, כי הגם שהתקנה אינן אוסרת מפורשות הגשתן של חוות דעת פרטיות למומחה, שלא כפי שנעשה בחוק הפיצויים לתאונות דרכים, נראה לי כי את הביטוי

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

רמ"ש 21-02-55987 מ.ש. ואח' נ' ו.ס

25 מרץ 2021

1 "מסמכים" בתקנה 258 יב(ב) יש לפרש כחומר רפואי גולמי או שוטף שלא הוכן לצורך
2 הליכים משפטיים, וזאת כדי שלא להטות בשלב הכנת חוות הדעת את עמדת המומחה
3 שמונה. כמובן, הואיל והמציאות האנושית מורכבת קשה לצפות מראש כל אפשרות
4 ולסווגה, וזהו תפקידו של בית המשפט, כפי שראוה המחוקק ומחוקק המשנה בהוראות הדין
5 שהובאו מעלה (וראו תמ"ש (מרכז) 49931/08 פלוני נ' פלונית [פורסם בנבו] (2010), סגן הנשיאה
6 שילה). מכאן, שניסיון המבקש ליישם את שנעשה בבתי המשפט האזרחיים כגון בתיקי
7 רשלנות רפואית, אינו תואם את האמור ואת ההבחנה בין בתי המשפט האזרחיים לבית
8 המשפט לענייני משפחה, והאחרון דומה עקרונית יותר להסדר חוק הפיצויים לנפגעי
9 תאונות דרכים. כפי שצינו בתי המשפט הקודמים בענייננו, לאחר שתינתן חוות דעתו של
10 המומחה יוכלו המבקשים להעיד את הרופאים שחיוו דעתם באופן פרטי, וכן לחקור את
11 המומחה אחרי שיובאו לידיעתו מראש, בטרם עדותו, אותן חוות דעת פרטניות. "

12
13 יצוין כי ההחלטה האמורה ניתנה במסגרת בקשת רשות ערעור (שנדחתה) על החלטתי ברמ"ש 16959-
14 06-14 י.מ. ואח' נ' ח.א, שם דחיתי בקשת רשות ערעור שהוגשה על החלטת בית המשפט לענייני
15 משפחה (כב' השופטת ו.שביט פינקלשטיין) שדחתה בקשה להעביר למומחה רפואי שמונה מטעם בית
16 המשפט לצורך מתן חוות דעת בדבר כשרותה המשפטית של מנוחה, שורה של מסמכים שביניהם חוות
17 דעת רפואיות שנערכו לה בחייה.

18
19 ביהמ"ש קמא בהחלטתו מיום 14.6.20 יישם נכונה הלכות אלו משדחה בקשת המבקשים להמצאת
20 חוות דעתו של ד"ר סולה למומחה מטעמו. טענת המשיבה כי בהחלטתו נושא הבר"ע ביהמ"ש קמא
21 אך "יישם" את החלטתו מיום 14.6.20 אין לה על מה לסמוך. בכל הנוגע לחומרים מהמוסד לביטוח
22 לאומי הורה ביהמ"ש באותה החלטה מיום 14.6.20 רק על איסופם. יצוין כי גם המשיבה מודה שבין
23 החומרים שהתקבלו בעקבות אותה החלטה מיום 14.6.20 הייתה גם אותה חו"ד של ד"ר סולה
24 (שהומצאה לאחד מהגורים הרפואיים להם הופנה הצו ולכן הייתה מצויה בתיקו) וגם המשיבה לא
25 סברה כי בעקבות ההחלטה על "איסוף" החומרים קיימת בידה הזכות להמציא את אותה חוות דעת
26 למומחה מטעם ביהמ"ש (ובפרט שכאמור באותו החלטה מיום 14.6.20 דחה ביהמ"ש קמא במפורש
27 עתירתה זו). עוד יצוין כי גם בהערכת התלות מטעם הביטוח הלאומי מיום 21.10.15, שבה עוסקת
28 בקשת רשות הערעור שלפניי, מצוין כי חוות דעת ד"ר סולה, כמו גם בקשה למינוי אפוטרופוס שהוגשה
29 בעניינה של המנוחה, מצורפים לאותה הערכה. עם זאת, המשיבה הבהירה בתשובתה כי אותן צרופות
30 לא הומצאו על-ידה למומחה (למרות שלכאורה היוו חלק בלתי נפרד מההערכה). במילים אחרות:

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

רמ"ש 21-02-55987 מ.ש. ואח' נ' ו.ס

25 מרץ 2021

ביום 14.6.20 ביהמ"ש קמא אסר על המצאת חו"ד ד"ר סולה למומחה מטעמו, והמשיבה מעולם לא סברה אחרת.

עיון בהערכת התלות מיום 21.10.15 מגלה כי חלקה הארי אינו מבוסס על התרשמות בלתי אמצעית של עורך המסמך מהמנוחה של וקיימים פרקים בהם עורך המסמך מתבסס במפורש על אותה חוות דעת רפואית פרטית, מטעם ד"ר סולה, שביהמ"ש קמא לא התיר הגשתה לפני המומחה מטעמו. כך לדוגמא, בס' 13 להערכה, תחת הפרק של "הצורך בהשגחה בתוך הבית" מציין עורך המסמך כי "קיימת עדות לירידה קוגניטיבית, מחלת נפש/ דיכאון קשה"; מציין כי האבחון נעשה ע"י רופא מומחה לפסיכיאטריה הוא ד"ר סולה; ואף מפנה למבחן קוגניטיבי שערך ד"ר סולה בחוות דעתו, מועד עריכת המבחן (5.8.15) והציון שקבלה בו המנוחה.

עם כל הכבוד, לאחר שביהמ"ש קמא הביע את עמדתו החד משמעית כי אל למומחה מטעמו להיחשף לחו"ד ד"ר סולה (כך קבע בהחלטה מיום 14.6.20) ואף לא לאבחונים שערך ד"ר סולה לצורך כתיבת חוות דעתו (כך בהחלטה מיום 9.11.20) אין שום הגיון שמסקנות אותה חוות דעת מאת ד"ר סולה ותוצאות אותם אבחונים שערך ד"ר סולה יובאו לפני המומחה מטעם ביהמ"ש "בדלת האחורית", על גבי הערכת התלות של המל"ל שמפנה ומצטטת מהם. אין חולק על כך שהערכת התלות כוללת גם התייחסות להתרשמותו הבלתי אמצעית של עורך המסמך מהמנוחה – ואין כמובן כל מניעה שאלו יובאו לפני המומחה מטעם בית המשפט. הערכת התלות כוללת גם התייחסות לדברים שמסרה המשיבה, בתה של המנוחה, שנכחה במועד הבדיקה. לא מצאתי בעובדה זו טעם שמצדיק כי המומחה יתעלם מהמסמך כליל. מדובר במומחה מקצועי וכשם שב"כ המבקשים כמו גם בית משפט זה יודע להבחין בין החלקים בהערכת התלות שכוללים מידע שנמסר על ידי הבת המשיבה ולא על ידי המנוחה הנבדקת (שכן עורך הערכת התלות ציין מפורשות מקור קבלת כל מידע – אם מדובר ב"בת" או "נבדקת") חזקה על המומחה שיידע לעשות זאת.

אשר לטענת השיהוי-מניעות-השתק שהעלתה המשיבה: המשיבה לא שיתפה את המבקשים טרם העבירה החומרים שנאספו לידי המומחה (אלא הציבה אותם לפני עובדה מוגמרת) והמומחה טרם ערך את חוות דעתו. לכן, הגם שהמבקשים יכלו להעלות את בקשתם לפני ביהמ"ש קמא עוד קודם למועד בו הועלתה, אין סיבה שלא להורות גם כיום למומחה שמונה להתעלם מאותם חלקים בהערכת תלות שלא היה צריך להיחשף אליהם. אשר לטענה האמורה בהקשר לסעד החלופי שעתרו המבקשים, להחלפת המומחה במומחה אחר בשל חשיפתו למסמכים - רק ביום 15.2.21 עתרו המבקשים לפני

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

רמ"ש 21-02-55987 מ.ש. ואח' נ' ו.ס

25 מרץ 2021

ביהמ"ש קמא בבקשה כי זה יעכב את מתן חוות דעתו עד להכרעה בבקשת רשות הערעור. בקשה זו התקבלה על-ידי ביהמ"ש קמא ביום 17.2.21. אין חולק כי המומחה זכאי לשכר טרחתו בגין העבודה שביצע עד שביהמ"ש קמא הורה לו להשהות את עריכת חוות דעתו. ככל שהמבקשים יחליטו לעמוד על החלפת המומחה – בנסיבות העניין ניתן להיעתר לכך בכפוף לכך שהם יישאו במלוא שכר טרחתו שנדרש בגין מלאכתו שנעשתה לחינם. ככל שנושא זה יוסדר ביהמ"ש קמא ימנה מומחה אחר מטעמו.

סוף דבר

1. הערעור מתקבל במובן זה שהמומחה שמונה מטעם ביהמ"ש (או מומחה חדש שימונה) יתעלם מהחלקים הבאים מתוך הערכת התלות מטעם המוסד לביטוח לאומי מיום 21.10.15:

עמ' 6 – ס' 13א' + 13ב

עמ' 7- ס' 13ה' מהפסקה שמתחילה במילים "נמק את החלטתך בנושא ההשגחה" ועד סוף העמוד (כולל ס' 14).

עמ' 8 – ס' 17 הפסקה שמתחילה במילים "נמק את המלצתך" בלבד.

2. החלפת המומחה שמונה במומחה אחר תיעשה על ידי ביהמ"ש קמא ככל שהמבקשים יודיעו לביהמ"ש קמא בתוך 7 ימים ממועד המצאת החלטתי זו כי זה רצונם ובכפוף לכך שהם יישאו במלוא שכר טרחת המומחה הקיים שמונה בגין מלאכתו (ככל שחלק משכר הטרחה שולם בינתיים על-ידי המשיבה, על המבקשים יהיה להשיב למשיבה את חלקה בשכר טרחת המומחה). הוראות למומחה החדש שימונה, ככל שימונה, ינתנו על-ידי ביהמ"ש קמא. המצאת הערכת התלות מטעם המל"ל מיום 21.10.15 תומצא לאותו מומחה רק לאחר השחרת החלקים שפירטתי לעיל.

3. משהערעור התקבל באופן חלקי (יצוין כי ביום 10.3.21 ניתנה על-ידי החלטה נפרדת במסגרתה דחיתי חלק מטענות המבקשים בבר"ע, כלפי החלטות אחרות, ללא צורך בקבלת תשובה) תישא המשיבה בהוצאות המבקשים ובשכ"ט בא כוחם בסך של 2,500 ₪.

4. העירבון, על פירותיו, יושב למבקשים באמצעות בא כוחם.

5. מתיר פרסום פסק-הדין במתכונת בה נחתם, בהיעדר שמות הצדדים ופרטים מזהים אחרים.

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

רמ"ש 21-02-55987 מ.ש. ואח' נ' ו.ס

25 מרץ 2021

ניתנה היום, י"ב ניסן תשפ"א, 25 מרץ 2021, בהעדר הצדדים.

שאול שוחט, שופט, סגן הנשיא